C/2025/2782

22.5.2025

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 13ης Μαΐου 2025

σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ

(C/2025/2782)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 136, σε συνδυασμό με το άρθρο 121 παράγραφος 2,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου ([1]), και ιδίως το άρθρο 3 παράγραφος 3 στοιχείο α),

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών ([2]), και ιδίως το άρθρο 6 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Στις 4 Νοεμβρίου 2024 η Ευρωομάδα, σε διευρυμένη σύνθεση, εξέδωσε δήλωση σχετικά με την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας («δήλωση της Ευρωομάδας»), στην οποία τόνισε την ανάγκη ανάληψης επείγουσας δράσης για να αντιμετωπιστεί η καθυστέρηση που διαπιστώνεται στην Ένωση όσον αφορά την παραγωγικότητα, την καινοτομία και την ανταγωνιστικότητα μέσω φιλόδοξων επενδύσεων και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Αυτή η έκκληση για ανάληψη δράσης ενισχύθηκε στη συνέχεια από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το οποίο εξέδωσε τη δήλωση της Βουδαπέστης για τη νέα ευρωπαϊκή συμφωνία για την ανταγωνιστικότητα στις 8 Νοεμβρίου 2024 (η «δήλωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου»). Η δήλωση της Ευρωομάδας και η δήλωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αντικατοπτρίζουν τα γενικά συμπεράσματα της έκθεσης με τίτλο «Το μέλλον της ευρωπαϊκής ανταγωνιστικότητας» (η «έκθεση Draghi») και της έκθεσης με τίτλο «Πολύ περισσότερα από μια αγορά» (η «έκθεση Letta»)και καταδεικνύουν μια κοινή αντίληψη των προκλήσεων και των ευκαιριών με τις οποίες βρίσκεται αντιμέτωπη η οικονομία της Ένωσης. Τα κείμενα αυτά παρέχουν τη βάση για την υλοποίηση του νέου πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης (το «πλαίσιο»), κατόπιν της έναρξης ισχύος του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263, του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1264 του Συμβουλίου ([3]) και της οδηγίας (ΕΕ) 2024/1265 του Συμβουλίου ([4]) στις 30 Απριλίου 2024. Το πλαίσιο αποσκοπεί στη διασφάλιση της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους και στην προώθηση της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων προτεραιότητας. Τα μεσοπρόθεσμα σχέδια που έχουν υποβάλει βάσει του πλαισίου μέχρι τώρα τα κράτη μέλη δίνουν έμφαση σε μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Η σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ, στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών, παρέχει αξιολόγηση της μακροοικονομικής πολιτικής για τη ζώνη του ευρώ, μεταξύ άλλων όσον αφορά τόσο τις δημοσιονομικές όσο και τις μη δημοσιονομικές πτυχές. Τονίζοντας τις βασικές μακροδιαρθρωτικές και θεσμικές προκλήσεις, καθώς και τις προτεραιότητες και συστάσεις που απευθύνονται συλλογικά στη ζώνη του ευρώ στο σύνολό της και στα κράτη μέλη της, η παρούσα σύσταση παρέχει μια πλατφόρμα για συζήτηση πολιτικής σε τομείς κοινού ενδιαφέροντος των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ.

([1]) ΕΕ L, 2024/1263 της 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.
([2]) ΕΕ L 306 της 23.11.2011, σ. 25, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj.
([3]) Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1264 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97 για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος (ΕΕ L 2024/1264 της 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj).
([4]) Οδηγία (ΕΕ) 2024/1265 του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/85/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών (ΕΕ L, 2024/1265 της 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj).

(2) Η ζώνη του ευρώ έχει επιδείξει αξιοσημείωτη μακροοικονομική και κοινωνική ανθεκτικότητα, αντιμετωπίζοντας με επιτυχία την ταχεία αποκλιμάκωση του πληθωρισμού και με ελάχιστο αντίκτυπο στην απασχόληση. Σε αυτό το θετικό αποτέλεσμα συνέβαλε επίσης η ικανότητα της ζώνης του ευρώ να απορροφά κλυδωνισμούς και να ανακάμπτει, όπως φαίνεται από την αντίδρασή της στην κρίση της COVID-19 και την ενεργειακή κρίση. Η ανθεκτικότητα αυτή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στην έγκαιρη, αποφασιστική και κοινή λήψη πολιτικών μέτρων από την Ένωση, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας (ΕΚΤ), και τα κράτη μέλη, που συνέβαλε στην άμβλυνση των επιπτώσεων σοβαρών κρίσεων στην οικονομία. Εν προκειμένω, η υγιής δημοσιονομική κατάσταση σε αρκετά κράτη μέλη το 2019, η ταχεία ενεργοποίηση της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, αλλά και νέα ενωσιακά μέσα, όπως το NextGenerationEU και το SURE, παράλληλα με το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο («ΠΔΠ»), παρείχαν στη ζώνη του ευρώ καθοριστικά δημοσιονομικά περιθώρια, καθιστώντας δυνατή την αποτελεσματική δημοσιονομική απόκριση. Ο διαρθρωτικός μετασχηματισμός της ζώνης του ευρώ κατά την τελευταία δεκαετία ενίσχυσε επίσης την ανθεκτικότητά της. Οι αγορές εργασίας έχουν γίνει πιο ευέλικτες και τα χρηματοπιστωτικά συστήματα επέδειξαν πολύ μεγαλύτερη ευρωστία από ό,τι κατά τη διάρκεια της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης. Κατά την περίοδο μετά την COVID-19, η ιδιωτική κατανάλωση ωφελήθηκε από μια ισχυρή αγορά εργασίας και από μέτρα στήριξης πολιτικής, αν και το ποσοστό αποταμίευσης διατηρήθηκε υψηλό. Οι δημόσιες επενδύσεις ενισχύθηκαν από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας («ΜΑΑ») και από άλλα ταμεία της Ένωσης. Οι ιδιωτικές επενδύσεις ήταν πολύ λιγότερο δυναμικές, ιδίως από το 2022, σε ένα πλαίσιο αυστηροποίησης των χρηματοπιστωτικών συνθηκών και εκτεταμένης παγκόσμιας μακροοικονομικής αβεβαιότητας. Στο μεταξύ, η συμβολή των καθαρών εξαγωγών στην αύξηση του ΑΕΠ ήταν ελαφρώς θετική λόγω της ασθενούς δυναμικής των εισαγωγών, ενώ, πιο πρόσφατα, οι εξαγωγές επηρεάστηκαν από τον αυξανόμενο κατακερματισμό και τους περιορισμούς στο εμπόριο. Στο μέλλον, η αύξηση του πραγματικού ΑΕΠ, αφότου ανήλθε στο 0,4 % το 2023, αναμένεται να παραμείνει υποτονική στο 0,8 % περίπου το 2024, αλλά να ανακάμψει στο 1,3 % το 2025 και στο 1,6 % το 2026. Η ισχυρότερη ιδιωτική κατανάλωση αναμένεται να οδηγήσει σε επιτάχυνση της δραστηριότητας το 2025 και το 2026 λόγω συνεχιζόμενης, αν και βραδύτερης, αύξησης των πραγματικών μισθών και της απασχόλησης. Κατά τα επόμενα δύο έτη, αναμένεται να σημειωθεί σταδιακότερη αύξηση των συνολικών επενδύσεων, με τη στήριξη τόσο των ιδιωτικών επενδύσεων που ανακάμπτουν όσο και των ισχυρών εθνικά και ενωσιακά χρηματοδοτούμενων δημόσιων επενδύσεων, ενώ η ανάκαμψη της εξωτερικής ζήτησης αναμένεται να στηρίξει τις εξαγωγές.

(3) Στον απόηχο της ενεργειακής κρίσης, ο επίσημος πληθωρισμός αυξήθηκε σε υψηλά επίπεδα (ο μέσος όρος της ζώνης του ευρώ κορυφώθηκε στο 10,6 % τον Οκτώβριο του 2022), αλλά προβλέπεται το 2025 να μειωθεί στο 2,1 % και το 2026 να μειωθεί περαιτέρω στο 1,9 %. Στο μεταξύ, οι διαφορές πληθωρισμού στη ζώνη του ευρώ, οι οποίες είχαν διευρυνθεί το 2022, έχουν επίσης μειωθεί και αναμένεται να παραμείνουν κοντά στους ιστορικούς μέσους όρους. Η διαδικασία αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού αντικατοπτρίζει σε μεγάλο βαθμό την εξασθένηση των εξωγενών δυνάμεων που είχαν οδηγήσει σε έντονες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας, των τροφίμων και των υπηρεσιών κατά την τελευταία τριετία. Καταδεικνύει επίσης τον αντίκτυπο των αποφασιστικών μέτρων πολιτικής που έλαβε η ΕΚΤ. Ανταποκρινόμενη στην αρχική εκτόξευση του πληθωρισμού, η ΕΚΤ εφάρμοσε μια σειρά αυξήσεων των επιτοκίων με στόχο να διατηρήσει τις πληθωριστικές προσδοκίες σταθερές και να συγκρατήσει τις τιμές, ενώ παράλληλα άρχισε να μειώνει τα χαρτοφυλάκια περιουσιακών στοιχείων της. Η περιοριστική νομισματική πολιτική μετριάστηκε πρόσφατα προκειμένου να διασφαλιστεί η βιώσιμη σταθεροποίηση του πληθωρισμού στον μεσοπρόθεσμο στόχο του 2 % της ΕΚΤ.

(4) Οι αγορές εργασίας παρέμειναν ισχυρές το 2024 παρά την εξασθένηση της οικονομικής δραστηριότητας. Ο αριθμός των απασχολουμένων αυξήθηκε κατά 3 εκατομμύρια στη ζώνη του ευρώ από το τέλος του 2022 έως τα μέσα του 2024, ενώ και ο αριθμός των θέσεων εργασίας ανήλθε σε πρωτοφανή υψηλά επίπεδα. Η αύξηση της απασχόλησης ήταν έντονη για όλες τις ηλικιακές ομάδες, τα φύλα και τα μορφωτικά επίπεδα. Η συμμετοχή στην αγορά εργασίας αυξήθηκε επίσης, φθάνοντας σε νέο πρωτοφανές επίπεδο το 2024, αν και εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις ειδικότερα για τις γυναίκες, τους νεότερους και τους μεγαλύτερους σε ηλικία εργαζομένους, τους Ρομά και τα άτομα με αναπηρία. Όπως και πολλές άλλες προηγμένες οικονομίες, η ζώνη του ευρώ έχει ωφεληθεί από μεγάλες μεταναστευτικές εισροές, μεταξύ άλλων από την Ουκρανία και από άλλες περιοχές, οι οποίες συνέβαλαν στην προσφορά εργασίας και στη μείωση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων σε ορισμένους κλάδους και χώρες. Τον Οκτώβριο του 2024 το ποσοστό ανεργίας στη ζώνη του ευρώ σταθεροποιήθηκε περίπου στο 6,3 %, επίπεδο ιστορικά χαμηλό. Η αυξητική τάση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού και δεξιοτήτων, η οποία προκαλείται από τη συρρίκνωση του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας και από τη ζήτηση νέων δεξιοτήτων, και η οποία εντείνεται με την ταχεία ανάκαμψη από την ύφεση που είχε προκληθεί εξαιτίας της πανδημίας, έχει πρόσφατα περιοριστεί κάπως. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ελλείψεις εργατικού δυναμικού σε πολλούς κλάδους. Τα μεγάλα κέρδη και η δυναμική των ισολογισμών των εταιρειών έχουν συμβάλει στην ισχυρή ζήτηση εργασίας. Πρόσφατα, το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνουν ότι η εργασία αποτελεί περιοριστικό παράγοντα για την παραγωγή τους και το ποσοστό κενών θέσεων εργασίας έχουν υποχωρήσει από την ιστορική κορύφωσή τους, αν και παραμένουν υψηλά και πάνω από τα προ της πανδημίας επίπεδα.

(5) Το 2023 και το 2024 οι ονομαστικοί μισθοί αυξήθηκαν λόγω του περιβάλλοντος υψηλού πληθωρισμού και της στενότητας της αγοράς εργασίας. Κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2024 η ονομαστική μισθολογική δαπάνη ανά μισθωτό αυξήθηκε κατά 4,5 % (μέσος όρος της ζώνης του ευρώ) σε σύγκριση με την ίδια περίοδο το 2023, ποσοστό ελαφρώς χαμηλότερο από εκείνο που σημειώθηκε το 2023. Οι φθινοπωρινές προβλέψεις 2024 της Επιτροπής περιλαμβάνουν εκτιμήσεις για ισχυρή αύξηση των ονομαστικών μισθών το 2024 και συγκρατημένη αύξηση το 2025. Οι πραγματικοί μισθοί, οι οποίοι μειώθηκαν το 2022 και το πρώτο εξάμηνο του 2023, άρχισαν να ανακάμπτουν το τρίτο τρίμηνο του 2023. Η αύξηση του ποσοστού συμμετοχής στα κέρδη τα τελευταία έτη, αλλά και η επακόλουθη μείωσή του υποδηλώνουν ότι οι επιχειρήσεις απορροφούν τις αυξήσεις των μισθών μειώνοντας τα περιθώρια κέρδους αντί να αυξάνουν τις τιμές. Η συνεχιζόμενη σταδιακή ανάκαμψη των πραγματικών μισθών αντανακλά σε μεγάλο βαθμό τη δυναμική κάλυψης της

υστέρησης, και οι τρέχουσες προσδοκίες για αύξηση των ονομαστικών μισθών και της παραγωγικότητας φαίνεται να συνάδουν με την επιστροφή στον μεσοπρόθεσμο στόχο του 2 % για τον πληθωρισμό. Τα εισοδήματα στο κατώτερο άκρο της εισοδηματικής κατανομής έλαβαν στήριξη τόσο από κρατικές μεταβιβάσεις όσο και από αυξήσεις των κατώτατων μισθών κατά το τελευταίο έτος. Ωστόσο, χρειάζονται περαιτέρω προσπάθειες για την προώθηση επαρκών μισθών και ποιοτικών θέσεων εργασίας, καθώς ο κίνδυνος φτώχειας παραμένει οριακά μόνο χαμηλότερος από ό,τι το 2019 και η οικονομική δυσχέρεια των νοικοκυριών παραμένει σε υψηλά επίπεδα μετά την αύξησή της κατά τη διάρκεια της ενεργειακής κρίσης, για τα νοικοκυριά τόσο του κατώτατου όσο και του κατώτερου μεσαίου εισοδήματος.

(6) Η ζώνη του ευρώ αντιμετωπίζει μακροχρόνια διαρθρωτικά ζητήματα, τα οποία επηρεάζουν την ανταγωνιστικότητά της. Σε αυτά περιλαμβάνονται η στάσιμη παραγωγικότητα, οι φραγμοί στην εσωτερική αγορά, οι ανεπαρκείς ιδιωτικές επενδύσεις, η περιορισμένη καινοτομία και η περιορισμένη διάδοση των ψηφιακών τεχνολογιών, οι υψηλές τιμές της ενέργειας και η διοικητική επιβάρυνση. Η αύξηση της συνολικής παραγωγικότητας των συντελεστών παραγωγής —ένας δείκτης μέτρησης της παραγωγικότητας που δεν λαμβάνει υπόψη την αύξηση της απασχόλησης και του κεφαλαίου— έχει παραμείνει στάσιμη τις τελευταίες δεκαετίες, περισσότερο από ό,τι σε άλλες παρόμοιες περιοχές διεθνώς, όπως οι ΗΠΑ. Η κατάσταση αυτή εγείρει ανησυχίες σχετικά με την ικανότητα της ζώνης του ευρώ να παραμείνει ανταγωνιστική σε ένα παγκόσμιο περιβάλλον που χαρακτηρίζεται από ταχείες τεχνολογικές αλλαγές. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων απαιτεί πολύπλευρη προσέγγιση. Η εν λόγω προσέγγιση περιλαμβάνει την επιτάχυνση της καινοτομίας και την ανάπτυξη προηγμένων ψηφιακών τεχνολογιών και υποδομών με μηδενικές και χαμηλές εκπομπές, μεταξύ άλλων με την ενθάρρυνση της προσαρμογής των επιχειρηματικών μοντέλων και την αντιμετώπιση των ελλείψεων δεξιοτήτων, καθώς και με τη βελτίωση της πρόσβασης σε ψηφιακές υποδομές, όπου είναι αναγκαίο. Επιπλέον, παραμένει καθοριστικής σημασίας η διευκόλυνση της διάδοσης της καινοτομίας μεταξύ κλάδων και επιχειρήσεων, η αύξηση των δεξιοτήτων του εργατικού δυναμικού, ιδίως των πράσινων και ψηφιακών δεξιοτήτων, και η μείωση της διοικητικής επιβάρυνσης με παράλληλη διατήρηση των στόχων πολιτικής και προστασία των προτύπων της Πράσινης Συμφωνίας. Επίσης, η εμβάθυνση της εσωτερικής αγοράς, με άρση των φραγμών, καθώς και η διασφάλιση της ορθής υλοποίησης, της καλύτερης εφαρμογής και της επιβολής των κανόνων της εσωτερικής αγοράς, ιδίως με την ενοποίηση των κεφαλαιαγορών της Ένωσης, είναι καίριας σημασίας για την τόνωση της ανταγωνιστικότητας της ζώνης του ευρώ. Επίσης, οι υψηλότερες τιμές της ενέργειας από τις ομόλογες περιοχές διεθνώς διαβρώνουν την ανταγωνιστικότητα κόστους αρκετών κλάδων. Η κατάσταση αυτή θέτει τις επιχειρήσεις σε μειονεκτική θέση, ιδίως ενεργοβόρους κλάδους εξαρτημένους από το πετρέλαιο και το αέριο.

(7) Η Ένωση ξεχωρίζει σε παγκόσμιο επίπεδο όσον αφορά τη θεμελιώδη (ή βασική) έρευνα, έχει συγκρίσιμα με τους ανταγωνιστές της επίπεδα δημόσιων δαπανών για Έρευνα και Ανάπτυξη (Ε&Α), αλλά υστερεί στην εφαρμοσμένη έρευνα και στη μετουσίωση των ερευνητικών αποτελεσμάτων σε εμπορεύσιμα προϊόντα, ιδίως στην ψηφιακή καινοτομία υψηλής τεχνολογίας. Είναι υψίστης σημασίας η ζώνη του ευρώ και η Ένωση να μην υστερούν σε σχέση με άλλες μεγάλες οικονομίες στις τρέχουσες τάσεις καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένης της πράσινης μετάβασης, της ψηφιοποίησης, της τεχνητής νοημοσύνης (ΤΝ), των ημιαγωγών και της κβαντικής υπολογιστικής, του διαστήματος και της βιοτεχνολογίας. Λαμβανομένης υπόψη της αυξανόμενης σημασίας τους, η ανάπτυξη ικανοτήτων σε στρατηγικές ψηφιακές τεχνολογίες και η αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της Ένωσης είναι καθοριστικής σημασίας, προκειμένου να ενισχυθεί η ηγετική θέση της ΕΕ στον τομέα της τεχνολογίας παγκοσμίως, η τεχνολογική κυριαρχία και η ανθεκτικότητάς της και προκειμένου να διατηρηθεί η ανοικτή στρατηγική αυτονομία της Ένωσης. Επιπλέον, οι φραγμοί στην κινητικότητα της γνώσης και των ταλέντων μεταξύ ευρωπαϊκών χωρών μπορούν να εμποδίσουν την πλήρη αξιοποίηση του δυναμικού της Ένωσης όσον αφορά την καινοτομία, την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα. Για την τόνωση της παραγωγικότητας θα απαιτηθεί επιτάχυνση της καινοτομίας και τόνωση των επενδύσεων σε Ε&Α, ιδίως από τον ιδιωτικό τομέα, μεταξύ άλλων μέσω στοχευμένων και ισορροπημένων δημόσιων επενδύσεων σε Ε&Α που μπορούν να μοχλεύσουν ιδιωτικές προσπάθειες Ε&Α. Η επένδυση στο ανθρώπινο κεφάλαιο έχει αποκτήσει ζωτική σημασία, καθώς οι οικονομίες υφίστανται πιέσεις λόγω των ραγδαίων τεχνολογικών και δημογραφικών αλλαγών. Αν και το ποσοστό ολοκλήρωσης της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ευρώπη βελτιώνεται συνολικά, παρατηρείται ανησυχητική μείωση των επιδόσεων των νέων όσον αφορά βασικές δεξιότητες, αλλά και υπερβολικά πολύ περιορισμένη πρόοδος στη συμμετοχή των ενηλίκων στη μάθηση, γεγονός που υπονομεύει τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα και την αύξηση της παραγωγικότητας στο εγγύς μέλλον. Επιπλέον, για τη διττή μετάβαση προς την ψηφιοποίηση και τον οικολογικό προσανατολισμό απαιτείται η ανάπτυξη νέων δεξιοτήτων, από βασικές έως περισσότερο προχωρημένες και εξειδικευμένες δεξιότητες. Όλες αυτές οι προκλήσεις πρέπει να αντιμετωπιστούν με στοχευμένες πρωτοβουλίες εκπαίδευσης και κατάρτισης καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής. Δίνοντας προτεραιότητα στην εκπαίδευση, την κατάρτιση και την ανάπτυξη δεξιοτήτων, η Ένωση μπορεί να τονώσει την καινοτομία, την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα.

(8) Οι επιχειρήσεις της Ένωσης χρειάζονται ευνοϊκές συνθήκες που να διευκολύνουν τις οικονομίες κλίμακας και να προάγουν την ανάπτυξη και την επέκτασή τους, και να τις βοηθούν να ευδοκιμήσουν στις παγκόσμιες αγορές. Σύμφωνα με έρευνες, η πολυπλοκότητα του ρυθμιστικού περιβάλλοντος, και η ύπαρξη σωρευτικών υποχρεώσεων υποβολής στοιχείων και περίπλοκων φορολογικών κανόνων συχνά επηρεάζουν αρνητικά τις επενδυτικές αποφάσεις και τις προοπτικές επέκτασης των επιχειρήσεων στη ζώνη του ευρώ και στην Ένωση. Οι γεωπολιτικές εντάσεις, οι κίνδυνοι γεωοικονομικού κατακερματισμού, οι εμπορικοί περιορισμοί, καθώς και οι ανησυχίες για την οικονομική ασφάλεια, που επηρεάζουν την πρόσβαση σε κρίσιμες πρώτες ύλες και τεχνολογίες, έχουν επίσης αντίκτυπο στην ανάπτυξή τους. Η επιτάχυνση της μετάβασης προς μια περισσότερο κυκλική οικονομία θα συμβάλει στην κάλυψη της έλλειψης κρίσιμων πρώτων υλών, ενώ η προώθηση των επενδύσεων μαζί με τους διεθνείς εταίρους της Ένωσης μπορεί να ενισχύσει περαιτέρω την ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, μεταξύ άλλων μέσω της πρωτοβουλίας Global Gateway και της προσέγγισης Team Europe. Η

κινητοποίηση πόρων για τομείς που παρουσιάζουν δυνατότητες μεγάλης αύξησης της παραγωγικότητας απαιτεί την εξάλειψη των εμποδίων για την ανακατανομή κεφαλαίου και εργασίας. Στην αγορά ενέργειας, η ανάπτυξη επαρκών και οικονομικά αποδοτικών διασυνδέσεων δικτύου και η αποδοτική χρήση των υφιστάμενων διασυνδέσεων, ιδίως των διασυνοριακών, είναι καθοριστικής σημασίας για τη σύνδεση παραγωγών και καταναλωτών σε ευρείες γεωγραφικές περιοχές. Επιπλέον, προκειμένου να καταστεί δυνατή η απόκριση της ζήτησης, να αυξηθεί ο ρόλος της ευελιξίας και να βοηθηθεί η μείωση του ενεργειακού κόστους, είναι ζωτικής σημασίας η αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και η ανάπτυξη και χρήση τεχνολογιών μηδενικών και χαμηλών εκπομπών, μεταξύ άλλων μέσω ενεργειακών κοινοτήτων. Η εξάλειψη της περιττής διοικητικής επιβάρυνσης και η διευκόλυνση και επιτάχυνση των αδειοδοτήσεων μπορούν να στηρίξουν την επιχειρηματική δραστηριότητα και τις επενδύσεις. Οι διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, όπως αυτές που υποστηρίζονται από κονδύλια της Ένωσης που περιλαμβάνονται στα μεσοπρόθεσμα δημοσιονομικά-διαρθρωτικά σχέδια, συμβάλλουν στην τόνωση της ανταγωνιστικότητας των κρατών μελών. Η βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς μεγέθυνση και ανάπτυξη συμβάλλουν στη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των ευρωπαϊκών περιφερειών και προωθούν την ανοδική κοινωνική σύγκλιση. Ωστόσο, οι πλήρεις δυνατότητες της εσωτερικής αγοράς, πάνω από 30 έτη μετά τη δημιουργία της, εξακολουθούν να μην αξιοποιούνται επαρκώς. Οι πολιτικές για την ενίσχυση της παραγωγικότητας σε εθνικό επίπεδο θα μπορούσαν να προσδιοριστούν, να ιεραρχηθούν και να συντονιστούν καλύτερα. Δεν έχουν συγκροτήσει όλα τα κράτη μέλη εθνικά συμβούλια παραγωγικότητας για τον σκοπό αυτό ούτε έχουν αξιοποιήσει αποτελεσματικά τις δυνατότητες των συμβουλίων που έχουν συγκροτηθεί. Η εντατικοποίηση της κανονιστικής σύγκλισης και της οικονομικής ολοκλήρωσης θα μπορούσε να τονώσει τις ιδιωτικές επενδύσεις, την παραγωγικότητα και την ικανότητα καινοτομίας, καθώς και τη διαφοροποίηση και την ασφάλεια των αλυσίδων εφοδιασμού για τις επιχειρήσεις στην Ένωση. Η Ένωση θα χρειαστεί επίσης να διαχειριστεί προσεκτικά τους πιθανούς συμβιβασμούς μεταξύ της περαιτέρω συμμετοχής στο ανοικτό εμπόριο και της ενίσχυσης της οικονομικής ασφάλειας, αφενός, και της επίτευξης των στόχων της συμφωνίας για καθαρή βιομηχανία, διασφαλίζοντας παράλληλα ισότιμους όρους ανταγωνισμού σε παγκόσμιο επίπεδο μέσω της περαιτέρω χρήσης των μέσων εμπορικής άμυνας ενάντια σε αθέμιτες εμπορικές πρακτικές, αφετέρου. Αυτό απαιτεί συντονισμένη προσέγγιση και συμπληρωματικότητα των πολιτικών τόσο σε επίπεδο κρατών μελών όσο και σε επίπεδο Ένωσης.

(9) Οι αποταμιεύσεις στη ζώνη του ευρώ βρίσκονται σε επίπεδα αφθονίας. Αν διοχετευθούν σε παραγωγικές επενδύσεις μέσω κεφαλαιαγορών, μπορούν να παράσχουν σημαντική χρηματοδοτική στήριξη για την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση, συμβάλλοντας στη γεφύρωση του χάσματος ανταγωνιστικότητας. Μεγάλο ποσοστό των επιχειρήσεων της ζώνης του ευρώ βασίζονται στον τραπεζικό τομέα ως πηγή χρηματοδότησης, τα τελευταία έτη ωστόσο, οι αυστηροί όροι τραπεζικής χρηματοδότησης κατέστησαν τις επενδύσεις δυσκολότερες. Εντούτοις, το κόστος των πιστώσεων προς τις επιχειρήσεις μειώνεται, ευθυγραμμιζόμενο με τη μείωση των επιτοκίων πολιτικής. Η διαθεσιμότητα κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών και μη τραπεζικής χρηματοδότησης, ιδίως για καινοτόμες επιχειρήσεις, δεν είναι τόση όση στις Ηνωμένες Πολιτείες. Μολονότι οι δημόσιες επενδύσεις, με τη στήριξη του ΜΑΑ και άλλων ταμείων της Ένωσης, μπορούν να παίξουν κάποιο ρόλο, αντιμετωπίζοντας την πρόκληση της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της ζώνης του ευρώ, στηρίζοντας παράλληλα πράσινες και ψηφιακές επενδύσεις, συνεπάγονται μεγάλες ανάγκες για ιδιωτική χρηματοδότηση. Οι ανοικτές, ολοκληρωμένες και εύρυθμα λειτουργούσες κεφαλαιαγορές είναι σημαντικές προκείμενου να στηρίξουν τη ροή των ιδιωτικών επενδύσεων στην καινοτομία και προκειμένου να παράσχουν επαρκή χρηματοδότηση που να ανταποκρίνεται σε αυτή την επενδυτική πρόκληση. Μια Ευρωπαϊκή Ένωση Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων, όπως προτείνεται στις εκθέσεις Letta και Draghi, θα μπορούσε να προαγάγει την ανταγωνιστικότητα και την εύρυθμη λειτουργία του χρηματοοικονομικού και του τραπεζικού τομέα προκειμένου να στηρίξει την ανάπτυξη, να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα και να συμβάλει στη μόχλευση των τεράστιων κεφαλαίων των ιδιωτικών αποταμιεύσεων, προκειμένου να παρασχεθεί επαρκής χρηματοδότηση για επενδυτικές ευκαιρίες. Τούτο θα μπορούσε, συνολικά, να συμβάλει στη διευκόλυνση της χρηματοδότησης για την καινοτομία, την απανθρακοποίηση της βιομηχανίας, αλλά και την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Εντούτοις,, για την αύξηση των διαθέσιμων προς επένδυση έργων προς επένδυση στη ζώνη του ευρώ θα απαιτηθεί επίσης βαθύτερη ολοκλήρωση των αγορών αγαθών και υπηρεσιών και απλούστευση των κανονιστικών ρυθμίσεων. Στη δήλωση της Ευρωομάδας, η Ευρωομάδα επανέλαβε τη δέσμευσή της να ολοκληρώσει την Τραπεζική Ένωση σύμφωνα με τη δήλωση της Ευρωομάδας σε διευρυμένη σύνθεση της 16ης Ιουνίου 2022.

(10) Οι πρόσφατες κρίσεις και η απαιτούμενη αντίδραση σε επίπεδο πολιτικής οδήγησαν σε αυξημένα επίπεδα δημόσιου χρέους και σημαντικά ελλείμματα σε ορισμένα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ. Αυτή η κληρονομιά, σε συνδυασμό με το αυξανόμενο κόστος που συνδέεται με τη γήρανση του πληθυσμού, αποτελεί πρόκληση για τη δημοσιονομική βιωσιμότητα για τα επόμενα έτη. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής θα πρέπει να δημιουργήσουν δημοσιονομικά αποθέματα ασφαλείας και να επενδύσουν στη δίκαιη πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, στην κοινωνική και οικονομική ανθεκτικότητα, αλλά και στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων, στην ενεργειακή ασφάλεια και, όπου είναι αναγκαίο, στην ανάπτυξη αμυντικών ικανοτήτων. Για να επιτευχθεί αυτή η ισορροπία θα απαιτηθεί προσεκτική ιεράρχηση των δημόσιων δαπανών και συντονισμός των πολιτικών για τη διασφάλιση της στήριξης των επενδύσεων που είναι αναγκαίες για την επίτευξη βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς οικονομικής ανάπτυξης και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας. Οι συνετές δημοσιονομικές πολιτικές θα συμβάλουν σε ένα ισορροπημένο μείγμα πολιτικής, ενώ η χρηματοπιστωτική σταθερότητα θα έχει καίριο ρόλο στην ενίσχυση των οικονομικών θεμελίων της ζώνης του ευρώ και στη διασφάλιση της θέσης της στην παγκόσμια οικονομία. Το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης, και ιδίως η χρήση της αύξησης των καθαρών δαπανών ως ενιαίου λειτουργικού δείκτη για την εφαρμογή του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, αναμένεται να ενισχύσει τον ρόλο των αυτόματων σταθεροποιητών στη ζώνη του ευρώ.

(11) Μετά την κορύφωσή του το πρώτο τρίμηνο του 2021, ο μέσος λόγος του δημόσιου χρέους προς το ΑΕΠ για τα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ μειώνεται, φθάνοντας στο 88,9 % του ΑΕΠ στο τέλος του 2023. Ο συνολικός λόγος χρέους αναμένεται να αυξηθεί οριακά την περίοδο 2024-2025 (σε 89,6 % του ΑΕΠ). Αυτή η προβλεπόμενη αύξηση αντικατοπτρίζει το υψηλότερο κόστος εξυπηρέτησης του χρέους σε συνδυασμό με την επιβράδυνση της αύξησης του

ονομαστικού ΑΕΠ λόγω της μείωσης του πληθωρισμού, ενώ τα υψηλά πρωτογενή ελλείμματα εξακολουθούν να επηρεάζουν αρνητικά τη δυναμική του χρέους. Ταυτόχρονα, οι προσαρμογές αποθεμάτων-ροών αναμένεται να έχουν αυξητική για το χρέος επίδραση την περίοδο 2024-2025. Οι δείκτες δημοσίου χρέους διαφέρουν από χώρα σε χώρα: έως τα τέλη του 2025, τα περισσότερα κράτη μέλη αναμένεται να έχουν χαμηλότερο λόγο χρέους προς το ΑΕΠ από ό,τι το 2020. Ωστόσο, έντεκα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ θα εξακολουθήσουν να έχουν λόγους χρέους άνω του 60 %, ενώ πέντε θα παραμείνουν με λόγους άνω του 100 %. Δεδομένου ότι το χρέος για τη ζώνη του ευρώ εξακολουθεί να υπερβαίνει τα προ της πανδημίας επίπεδα και πολλά κράτη μέλη βρίσκονται αντιμέτωπα με προκλήσεις βιωσιμότητας, χρειάζονται διαρκείς, διαφοροποιημένες, σταδιακές και ρεαλιστικές στρατηγικές μείωσης του χρέους σύμφωνα με το νέο πλαίσιο οικονομικής διακυβέρνησης για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του χρέους και την ανασύσταση των δημοσιονομικών αποθεμάτων ασφαλείας. Ταυτόχρονα, οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις θα ενισχύσουν την αύξηση του ΑΕΠ, συμβάλλοντας επίσης στη δημοσιονομική βιωσιμότητα. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός στη ζώνη του ευρώ εκτιμάται ότι ήταν συσταλτικός το 2024, ήτοι 0,5 % του ΑΕΠ, και προβλέπεται να είναι ελαφρώς συσταλτικός το 2025, ήτοι λίγο πάνω από 0,25 % του ΑΕΠ. Η ορθή εφαρμογή του νέου δημοσιονομικού πλαισίου συνεπάγεται ελαφρώς συσταλτικό δημοσιονομικό προσανατολισμό στη ζώνη του ευρώ και το 2026. Μετά τον επεκτατικό προσανατολισμό των τελευταίων ετών, αυτή είναι η ενδεδειγμένη πορεία για τη ζώνη του ευρώ, παρά τις μεγάλες διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, λαμβανομένης ιδίως υπόψη της δημοσιονομικής κατάστασης καθενός εξ αυτών. Δεδομένης της ανάγκης να ενισχυθεί περαιτέρω η δημοσιονομική βιωσιμότητα και να συνεχιστεί η στήριξη της συνεχιζόμενης διαδικασίας αποκλιμάκωσης του πληθωρισμού, είναι αναγκαίες συνετές πολιτικές. Η σταδιακή και διαφοροποιημένη δημοσιονομική εξυγίανση σε συνδυασμό με μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, καθώς και η διαθεσιμότητα του ΜΑΑ και άλλων ταμείων της Ένωσης, αναμένεται να προστατεύσουν την οικονομική ανάπτυξη και να τονώσουν τη δυνητική ανάπτυξη στη ζώνη του ευρώ.

(12) Η ενίσχυση των δημόσιων οικονομικών είναι καθοριστικής σημασίας για την αντιμετώπιση μελλοντικών κρίσεων και τη διασφάλιση της βιωσιμότητας των συστημάτων συνταξιοδότησης, ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και μακροχρόνιας περίθαλψης. Το κόστος των δαπανών που συνδέονται με τη γήρανση του πληθυσμού προβλέπεται να αυξηθεί, με σημαντικές διακυμάνσεις μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως λόγω της αύξησης του συνταξιοδοτικού κόστους, καθώς και του κόστους της ιατροφαρμακευτικής και της μακροχρόνιας περίθαλψης. Η αναγκαία προσαρμογή των δημόσιων οικονομικών συνεπάγεται προκλήσεις, κάτι το οποίο καταδεικνύει και την ανάγκη προσεκτικής διαχείρισης εσόδων και δαπανών. Στη ζώνη του ευρώ, τα δημόσια έσοδα παρέμειναν, κατά μέσο όρο, σταθερά περίπου στο 45,6 % του ΑΕΠ τις τελευταίες δύο δεκαετίες, ενώ οι δαπάνες αυξήθηκαν κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης και της πανδημίας COVID-19. Ο δείκτης εσόδων αναμένεται να έχει αυξηθεί το 2024, λόγω των έκτακτων εσόδων από φορολόγηση και εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που συνδέονται με την ισχυρή αγορά εργασίας, και προβλέπεται να αυξηθεί περαιτέρω το 2025, χάρη στα μέτρα διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων. Ωστόσο, η τρέχουσα σύνθεση των φορολογικών εσόδων ενδέχεται να μην είναι πάντα η βέλτιστη και το μη μισθολογικό κόστος εργασίας στη ζώνη του ευρώ είναι σχετικά υψηλό σε σύγκριση με άλλες προηγμένες οικονομίες. Η κατάσταση αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική στο πλαίσιο της ανάγκης για μεγιστοποίηση της συμμετοχής σε μια αγορά εργασίας που είναι ισχυρή αλλά παρουσιάζει ελλείψεις εργατικού δυναμικού οι οποίες αποτελούν πηγή ανησυχίας. Θα ήταν επωφελής η μετατόπιση της φορολογικής επιβάρυνσης από τη φορολόγηση της εργασίας σε άλλους φόρους που ενδέχεται να επηρεάζουν λιγότερο την ανάπτυξη και είναι λιγότερο στρεβλωτικοί, όπως η φορολόγηση της ιδιοκτησίας ή οι περιβαλλοντικοί φόροι. Οι στοχευμένες αναθεωρήσεις των κινήτρων στα συστήματα φορολογίας και παροχών, καθώς και οι ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας και η παροχή ποιοτικής και οικονομικά προσιτής προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας και μακροχρόνιας φροντίδας, θα μπορούσαν να συμβάλουν στην άμβλυνση των ελλείψεων εργατικού δυναμικού, διατηρώντας παράλληλα μια σταθερή ροή εσόδων, στηρίζοντας την αναγκαία προσαρμογή στα δημόσια οικονομικά. Τα μέτρα για την αντιμετώπιση του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού, της φοροαποφυγής και της φοροδιαφυγής μπορούν επίσης να καταστήσουν τα φορολογικά συστήματα πιο αποτελεσματικά και πιο δίκαια, στηρίζοντας παράλληλα την ανάκαμψη και την αύξηση των εσόδων. Αν και ο συνολικός δείκτης δαπανών ως προς το ΑΕΠ έχει μειωθεί από το 2021, παραμένει υψηλός σε σύγκριση με τα προ COVID επίπεδα. Ο δείκτης δαπανών προβλέπεται να σταθεροποιηθεί σε περίπου 49,6 % του ΑΕΠ την περίοδο 2024-2025, καθώς οι περιορισμοί στις πρωτογενείς τρέχουσες δαπάνες που σχετίζονται με την εφαρμογή του νέου δημοσιονομικού πλαισίου της Ένωσης θα αντισταθμιστούν από υψηλότερες δαπάνες για τόκους.

(13) Το χρηματοπιστωτικό σύστημα της ζώνης του ευρώ έχει αποδειχθεί εύρωστο, σε ένα πλαίσιο ταχέως αυξανόμενων επιτοκίων, και τώρα βρίσκεται αντιμέτωπο με αβέβαιο μακροοικονομικό περιβάλλον, με υποτονική ζήτηση δανείων και ευπάθειες στον τομέα των ακινήτων σε ορισμένα κράτη μέλη. Τα τελευταία έτη, η υψηλή κερδοφορία των εταιρειών βοήθησε τις επιχειρήσεις να εξυπηρετήσουν τα χρέη τους παρά τους αυστηρότερους όρους χρηματοδότησης. Ωστόσο, η ασθενής οικονομική ανάπτυξη και το αυξανόμενο κόστος εργασίας ενδέχεται να αυξήσουν τις ευπάθειες σε ορισμένους τομείς. Ειδικότερα, οι τιμές των εμπορικών ακινήτων σημείωσαν απότομη πτώση, εγείροντας ανησυχίες σχετικά με την εξυπηρέτηση του χρέους, ενώ οι εξελίξεις στις τιμές των κατοικιών παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις μεταξύ των κρατών μελών. Η ανθεκτικότητα του τραπεζικού τομέα στηρίχθηκε από ένα ισχυρό πλαίσιο προληπτικής εποπτείας, το οποίο περιλαμβάνει υψηλότερες κεφαλαιακές απαιτήσεις και την εφαρμογή μέτρων που αφορούν τους δανειολήπτες. Τα μη εξυπηρετούμενα δάνεια παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα, αλλά παρουσιάζουν ενδείξεις επιδείνωσης στον τομέα των ακινήτων. Ο αναπτυσσόμενος μη τραπεζικός χρηματοπιστωτικός τομέας βρίσκεται επίσης αντιμέτωπος με ευπάθειες στις περιπτώσεις που οι αναντιστοιχίες ρευστότητας δεν μετριάζονται και η μόχλευση είναι υπερβολική. Οι ευπάθειες αυτές ενδέχεται να ενισχύσουν τις προσαρμογές των τιμών σε περίπτωση απότομης διόρθωσης της αγοράς,

ΣΥΝΙΣΤΑ στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να αναλάβουν δράση, μεμονωμένα, μεταξύ άλλων μέσω της υλοποίησης των οικείων σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, και συλλογικά στο πλαίσιο της Ευρωομάδας, κατά την περίοδο 2025-2026, ούτως ώστε:

1. **Ανταγωνιστικότητα**

Να προωθήσουν επειγόντως την παραγωγικότητα διευκολύνοντας την ανακατανομή των πόρων σε τομείς υψηλής παραγωγικότητας και τομείς με υψηλό δυναμικό παραγωγικότητας, μέσω της βελτίωσης της λειτουργίας και της περαιτέρω ολοκλήρωσης των αγορών αγαθών και υπηρεσιών και διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Να αντιμετωπίσουν τον κατακερματισμό των οικοσυστημάτων καινοτομίας και να ενισχύσουν την ικανότητά τους για δημιουργία πρωτοποριακής καινοτομίας, μεταξύ άλλων σε ψηφιακές τεχνολογίες και υποδομές αιχμής με χαμηλές και μηδενικές εκπομπές, καθώς και να αυξήσουν την υιοθέτηση νέων ψηφιακών τεχνολογιών με μηδενικές και χαμηλές εκπομπές και καινοτόμων δραστηριοτήτων ευρύτερα. Να ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να διαθέσουν πόρους για εφαρμοσμένη έρευνα και καινοτομία και για τη μετάβαση σε εμπορεύσιμα προϊόντα. Να εφαρμόσουν πολιτικές για την προώθηση της χρήσης ψηφιακών λύσεων και λύσεων υψηλής τεχνολογίας στις επιχειρήσεις. Να ενισχύσουν την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων και την ικανότητά τους να επιτυγχάνουν τη βέλτιστη κλίμακα, ιδίως με την εμβάθυνση της εσωτερικής αγοράς. Να βελτιώσουν το επιχειρηματικό περιβάλλον μειώνοντας την περιττή διοικητική επιβάρυνση και την κανονιστική πολυπλοκότητα και αίροντας τα εμπόδια για τις επενδύσεις, τηρώντας παράλληλα τους στόχους πολιτικής. Να μεριμνήσουν ώστε η βιομηχανική πολιτική να είναι πραγματικά στοχευμένη σε στρατηγικούς τομείς και τεχνολογίες, διασφαλίζοντας ότι η δημόσια στήριξη συντονίζεται σε ευρωπαϊκό επίπεδο και δεν στρεβλώνει τους ίσους όρους ανταγωνισμού στην εσωτερική αγορά και συμβάλλει αποτελεσματικά στην ανταγωνιστικότητα της ζώνης του ευρώ και στην ανοικτή στρατηγική αυτονομία της. Να προωθήσουν την επιχειρηματικότητα και τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων.

Να αναπτύξουν ταχέως μια Ευρωπαϊκή Ένωση Αποταμιεύσεων και Επενδύσεων, προωθώντας την ανταγωνιστικότητα και την εύρυθμη λειτουργία του χρηματοπιστωτικού και του τραπεζικού τομέα, για τη στήριξη της ανάπτυξης και των επενδύσεων και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Να ολοκληρώσουν την Τραπεζική Ένωση συνεχίζοντας τις εργασίες για όλες τις πτυχές της που εκκρεμούν, σύμφωνα με τη δήλωση που εκδόθηκε τον Ιούνιο του 2022 από την Ευρωομάδα σε διευρυμένη σύνθεση, και να ολοκληρώσουν τη μεταρρύθμιση του πλαισίου διαχείρισης κρίσεων και ασφάλισης των καταθέσεων. Να σημειώσουν πρόοδο ως προς τα εκκρεμή μέτρα του σχεδίου δράσης του 2020 για την Ένωση Κεφαλαιαγορών και να διασφαλίσουν την ταχεία εφαρμογή των ήδη συμφωνηθέντων μέτρων, καθώς και να προωθήσουν τις εργασίες σχετικά με τα μέτρα που προσδιορίστηκαν στη δήλωση που εκδόθηκε τον Μάρτιο του 2024 από την Ευρωομάδα σχετικά με το μέλλον της Ένωσης Κεφαλαιαγορών, ώστε να εξασφαλιστούν βαθιές, εύρυθμα λειτουργούσες και ολοκληρωμένες ευρωπαϊκές κεφαλαιαγορές προς όφελος των καταναλωτών και των επιχειρήσεων. Να βελτιώσουν την πρόσβαση σε κατάλληλη χρηματοδότηση με την οποία οι επιχειρήσεις, ιδίως οι καινοτόμες ΜΜΕ, θα μπορούν να αναπτυχθούν και να επενδύσουν, καθώς και να βελτιώσουν την πρόσβαση σε μεγαλύτερη επιλογή επενδυτικών δυνατοτήτων στις κεφαλαιαγορές για τους πολίτες. Να μοχλεύσουν στήριξη από την Ένωση μέσω στοχευμένων χρηματοδοτικών μέσων για τη βελτίωση της πρόσβασης των ΜΜΕ σε κεφάλαια, ιδίως για τους σκοπούς της καινοτομίας και της επέκτασης, μεγιστοποιώντας με αυτόν τον τρόπο τον αντίκτυπο της ενωσιακής χρηματοδότησης. Να προσελκύσουν επιχειρηματικά κεφάλαια —ιδίως για νεοφυείς και επεκτεινόμενες επιχειρήσεις— μέσω ολοκληρωμένων ευρωπαϊκών κεφαλαιαγορών που λειτουργούν εύρυθμα, για τη διοχέτευση αποταμιεύσεων και επιχειρηματικών κεφαλαίων, προερχόμενων τόσο από την Ένωση όσο και εκτός αυτής.

Να προωθήσουν την αναβάθμιση των δεξιοτήτων και την επανειδίκευση του εργατικού δυναμικού, καθώς και τις ποιοτικές θέσεις εργασίας, ιδίως στο πλαίσιο των δημογραφικών αλλαγών, με σκοπό την αύξηση της παραγωγικότητας και τη στήριξη της δίκαιης πράσινης και ψηφιακής μετάβασης. Να αυξήσουν περαιτέρω τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας. Να βελτιώσουν τις πολιτικές εκπαίδευσης και κατάρτισης, συμπεριλαμβανομένων των πολιτικών επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, για τη βελτίωση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων και την επίτευξη καλύτερης αντιστοίχισης μεταξύ ζήτησης και προσφοράς δεξιοτήτων.

Να προωθήσουν τις υλικές και άυλες επενδύσεις σε κρίσιμες τεχνολογίες, υποδομές και τομείς κοινών προτεραιοτήτων, όπως η ψηφιακή και η πράσινη μετάβαση, η ενεργειακή ασφάλεια και η ανάπτυξη αμυντικών ικανοτήτων με την κινητοποίηση ιδιωτικών κεφαλαίων και τη διασφάλιση αναγκαίων δημόσιων επενδύσεων, αποφεύγοντας τις στρεβλώσεις στην εσωτερική αγορά. Να τονώσουν τις επενδύσεις στην Ε&Α, ιδίως με τη διευκόλυνση των δαπανών του ιδιωτικού τομέα μέσω ενισχυμένων συνθηκών πλαισίου για επενδύσεις, με την εφαρμογή διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων και με τη βελτίωση του συντονισμού της δημόσιας χρηματοδότησης, μεταξύ άλλων και σε επίπεδο Ένωσης. Να συνεχίσουν την ταχεία εφαρμογή των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και να αξιοποιήσουν πλήρως τα προγράμματα της πολιτικής συνοχής. Να ενισχύσουν την αποτελεσματικότητα των μέτρων πολιτικής που αποσκοπούν στην αύξηση της παραγωγικότητας, διασφαλίζοντας ότι τα μέτρα προσδιορίζονται, συντονίζονται και ιεραρχούνται κατάλληλα, μεταξύ άλλων μέσω βελτιωμένης διακυβέρνησης, συμμετοχής τοπικών και περιφερειακών αρχών και αποτελεσματικότερης χρήσης των εθνικών συμβουλίων παραγωγικότητας.

2. **Ανθεκτικότητα**

Να διευκολύνουν την ένταξη υποεκπροσωπούμενων ομάδων στην αγορά εργασίας, ιδίως γυναικών, νέων, ηλικιωμένων, ατόμων χαμηλής ειδίκευσης, καθώς και ατόμων με αναπηρία και ατόμων που προέρχονται από οικογένειες μεταναστών. Να άρουν τα εμπόδια για τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων με τη βελτίωση της πρόσβασης στην προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα και στην μακροχρόνια περίθαλψη και με τη βελτίωση της ποιότητάς τους. Να λάβουν μέτρα για να βελτιωθούν οι κακές συνθήκες εργασίας και να διευκολυνθεί η ελεγχόμενη νόμιμη μετανάστευση υπηκόων τρίτων χωρών που θα εργαστούν σε επαγγελματικούς τομείς με ελλείψεις, συμπληρωματικά προς τη δίκαιη κινητικότητα του εργατικού δυναμικού και την αξιοποίηση της προσφοράς εργασίας και των δεξιοτήτων από το εσωτερικό της ΕΕ.

Σύμφωνα με τις εθνικές πρακτικές και με σεβασμό του ρόλου των κοινωνικών εταίρων, να ενισχύσουν τις συνθήκες που στηρίζουν τη βιώσιμη αύξηση των μισθών και της παραγωγικότητας, ιδίως για άτομα με χαμηλό και μεσαίο εισόδημα. Κατά τις μισθολογικές διαπραγματεύσεις θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η δυναμική της σχετικής ανταγωνιστικότητας και να αποφεύγεται η επιδείνωση μακροχρόνιων αποκλίσεων όσον αφορά την ανταγωνιστικότητα εντός της ζώνης του ευρώ. Να

διασφαλίσουν την αποτελεσματική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων στη χάραξη πολιτικής και να ενισχύσουν τον κοινωνικό διάλογο. Να προωθήσουν την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία σε όλους τους κλάδους. Να υιοθετούν ανθρωποκεντρική προσέγγιση κατά την εφαρμογή νέων τεχνολογιών.

Να ενισχύσουν τα κίνητρα για εργασία μετατοπίζοντας τη φορολογική επιβάρυνση από την εργασία, μεταξύ άλλων μέσω στοχευμένων μεταρρυθμίσεων των συστημάτων φορολογίας και παροχών. Να αναλάβουν δράση για την καταπολέμηση της φτώχειας με την προάσπιση και την ενίσχυση συστημάτων για επαρκή και βιώσιμη κοινωνική προστασία και ένταξη, μεταξύ άλλων βελτιώνοντας την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση.

Να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν ολοκληρωμένη ενωσιακή στρατηγική για τη συμπλήρωση και τη συνένωση εθνικών στρατηγικών για τον αποτελεσματικό εξηλεκτρισμό και την πράσινη μετάβαση, μεταξύ άλλων μέσω ραγδαίας αύξησης της παραγωγής και της χρήσης ανανεώσιμης ενέργειας και περαιτέρω περικοπών στη χρήση εισαγόμενων ορυκτών καυσίμων. Ειδικότερα, οι επαρκείς, οικονομικά αποδοτικές και αποτελεσματικές διασυνδέσεις δικτύου, ιδίως οι διασυνοριακές διασυνδέσεις, είναι καθοριστικής σημασίας για τη σύνδεση παραγωγών και καταναλωτών σε ευρείες γεωγραφικές περιοχές. Να εντείνουν τις προσπάθειες βελτίωσης της ετοιμότητας για δυσμενείς εξελίξεις, συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής αλλαγής και των κινδύνων που σχετίζονται με τη φύση και τη γεωπολιτική, ιδίως στις πλέον εκτεθειμένες στους εν λόγω κινδύνους περιφέρειες.

3. **Μακροοικονομική και χρηματοπιστωτική σταθερότητα**

Να μεριμνήσουν ώστε η ετήσια αύξηση των καθαρών δαπανών σε κάθε κράτος μέλος να μην υπερβαίνει το ανώτατο όριο που συνιστά το Συμβούλιο, προκειμένου να διασφαλίσουν τη συμμόρφωση με το νέο δημοσιονομικό πλαίσιο και κατ' αυτόν τον τρόπο να βελτιώσουν τη βιωσιμότητα του χρέους και να προωθήσουν τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Αυτό αναμένεται να έχει ως αποτέλεσμα κατάλληλα διαφοροποιημένες δημοσιονομικές προσαρμογές και, το 2025 και το 2026, να οδηγήσει σε έναν συνολικά ελαφρώς συσταλτικό δημοσιονομικό προσανατολισμό της ζώνης του ευρώ.

Κατά τον καθορισμό των δημοσιονομικών στρατηγικών, να βελτιώσουν την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα των μέτρων για τις δαπάνες και τα έσοδα. Να μειώσουν την φοροαποφυγή και τη φοροδιαφυγή, να καταπολεμήσουν τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό και να ευθυγραμμίσουν τις δημοσιονομικές στρατηγικές με στόχους πολιτικής, όπως ο αναπροσανατολισμός της φορολογικής επιβάρυνσης από την εργασία σε λιγότερο στρεβλωτικές φορολογικές βάσεις.

Να παρακολουθούν τους κινδύνους για τη μακροοικονομική χρηματοπιστωτική σταθερότητα που σχετίζονται με την ποιότητα των στοιχείων ενεργητικού, την ανατιμολόγηση των στοιχείων ενεργητικού, συμπεριλαμβανομένων των κινδύνων που σχετίζονται με το κλίμα και το περιβάλλον, και να ενισχύσουν την κανονιστική εργαλειοθήκη για τον μη τραπεζικό τομέα χρηματοπιστωτικής διαμεσολάβησης, όπως ενδείκνυται για τη διαχείριση και τον μετριασμό των εντοπισθέντων κινδύνων.

Προβαίνοντας σε περαιτέρω ενέργειες για την εμβάθυνση της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ), να λάβουν υπόψη τα διδάγματα από τον σχεδιασμό και την εφαρμογή των ολοκληρωμένων μέτρων οικονομικής πολιτικής της Ένωσης για την αντιμετώπιση της κρίσης λόγω της COVID-19. Να εξακολουθήσουν να κάνουν βήματα προόδου ως προς την εμβάθυνση της ΟΝΕ, σεβόμενα πλήρως την εσωτερική αγορά της Ένωσης και με τρόπο ανοικτό και διαφανή προς τα κράτη μέλη εκτός της ζώνης του ευρώ. Να συνεχίσουν να ενισχύουν τον διεθνή ρόλο του ευρώ και να σημειώσουν περαιτέρω πρόοδο όσον αφορά τις εργασίες για το ψηφιακό ευρώ.

Βρυξέλλες, 13 Μαΐου 2025.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

A. DOMAŃSKI